

Ajankohtaista valvontarangaistuksesta, valvotusta koevapaudesta ja sähköisestä valvonnasta

Rikosseuraamuslaitoksen johdon
työseminaari 19.3.2014

Pia Andersson

Valvontarangaistus

Tilanne 18.3.2014/ VaTi statuksien mukaan

Kirjattu	24	
Jaettu	51	
Aloittamisen kieltö	29	
Toimeenpanossa	35	
Väliaikaisessa keskeytyksessä	4	(1.11.2011 alkaen
Este tilapäinen suorittaminen	5	Muunnettu 38
Ilmoitus syyttäjälle	31	Päättynyt 280)
Jatkamisen kieltö	2	
Odottaa päätöstä	2	

Valvontarangaistus, 2013

Vuosi 2013

Täytäntöön pantavaksi tulleet	227
Alkaneet	196
Päätyneet	162
Muunnettu vankeudeksi	23

Valvontarangaistus, 2013

RANGAISTUKSEN SUORITTAMISEN ALOITTANEET					
ALUE	n	%	SUKUPUOLI	n	%
Etelä-Suomen alue	33	16,8			
Itä-Pohjois-Suomen alue	96	49,0	Mies	179	91,3
Länsi-Suomen alue	67	34,2	Nainen	17	8,7
Total	196	100,0	Total	196	100,0

Valvontarangaistus, 2013

PÄÄRIKOS			IKÄ		
	n	%		n	%
ryöstö	0		18-20	4	2,0
varkausrikokset	12	6,1	21-24	25	12,8
muu omaisuusrikos	4	2,0	25-29	37	18,9
muu väkivaltarikos	17	8,7	30-39	66	33,7
huumausainerikos	7	3,6	40-49	29	14,8
liikennejuopumus	115	58,7	50-	35	17,9
muut rikokset	41	20,9	Total	196	100,0
Total	196	100,0			

Valvontarangaistus, 2013

Aikaisemmat vankeudet ja ykp:t	n	%
Ei aikaisempaa vankeutta, ykp:tä tai valraa	35	17,9
Vain aikaisempi ykp	52	26,5
Vain aikaisempi vankeus	14	7,1
Aikaisempi vankeus ja ykp	95	48,5
Yhteensä	196	100,0

Aikaisempien valvontarangaistusten lukumäärä	n	%
0	189	96,4
1	7	3,6
Total	196	100,0

Valvontarangaistus, 2013

Aikaisempien vankeuksien lukumäärä			Aikaisempien ykp:n lukumäärä		
	n	%		n	%
0	91	46,4	0	49	25,0
1	38	19,4	1	40	20,4
2	23	11,7	2	46	23,5
3	14	7,1	3	32	16,3
4-	30	15,3	4-	29	14,8
Total	196	100,0	Total	196	100,0

Valvontarangaistus, 2013

TYÖLLISYYS			KOULUTUS		
	n	%		n	%
Työssä	60	30,6	Perusaste	98	50,0
Työtön	85	43,4	Keskiaste	82	41,8
Opiskelija	17	8,7	Korkeakouluaste	10	5,1
Eläkeläinen tai työkyvytön	24	12,2	Ei koulutusta	4	2,0
Muu	10	5,1	Muu	2	1,0
Total	196	100,0	Total	196	100,0

Valvontarangaistus, 2013

TOIMEENTULO	n	%
Eläke	21	10,7
Toimeentulotuki	27	13,8
Työttömyyspäiväraha/ markkinatuki	74	37,8
Opintotuki	9	4,6
Äitiyspäiväraha/vanhempainraha	10	5,1
Muu Kelan etuus	1	,5
Palkka	49	25,0
Määrittelemätön	5	2,6
Total	196	100,0

Valvontarangaistus, 2013

ASUMISMUOTO			ASUNTOTYYPPI		
	n	%		n	%
Vakinainen	184	93,9	Kerrostalo	100	51,0
Tilapäinen	3	1,5	Omakotitalo	59	30,1
Laitoksessa	4	2,0	Rivitalo	24	12,2
Asuntola	4	2,0	Muu	13	6,6
Muu	1	,5	Total	196	100,0
Total	196	100,0			

Valvontarangaistus, 2013

TUOMION PITUUS (PÄIVIÄ)		VAPAUTUNEET			
Mean	105	TUOMION PITUUS (PÄIVIÄ)		SUORITETTU AIKA (PÄIVIÄ)	
Median	90	Mean	100	Mean	64
Minimum	20	Median	90	Median	52
Maximum	240	Minimum	20	Minimum	11
		Maximum	267	Maximum	180

Valvontarangaistus, 2013

Lausuntopyynnöt vuonna 2013, Tyynen mukaan

- Nuorten seuraamus-, ykp:n soveltuvuus- ja valvontarangaistusselvitys 31 kpl,
- Ykp:n soveltuvuus- ja valvontarangaistusselvitys 384 kpl ja
- Valvontarangaistusselvityspyyntöjä 525 kpl
- Yhteensä 940 kpl

Valvontarangaistus

HUOMIOITAVAA:

- Edelleen tarvetta keskustella virkamiesten, syyttäjien ja tuomioistuinten kanssa valvontarangaistusselvityksen tarkoituksesta ja sisällöstä (viittaus: Laki valvontarangaistuksesta 330/2011, HE 17/2010 ja VKSV:n ohje Dnro 34/32/11 Syyttäjän toimenpiteet valvontarangaistuksen osalta
- Valvontarangaistusselvityspyyntöjen tilastointi ei ole vertailukelpoinen alueittain eikä myöskään lausuntotyypeittäin, koska yksiköiden kirjaamisessa ja menettelyissä on edelleen eroavaisuuksia asian ohjeistamisesta huolimatta.

Valvontarangaistus

Rikosseuraamuslaitokselle ohjeistusta löytyy lainsäädännön lisäksi

- Rinki/valvontarangaistus-osiosta
- VKSV:n ohje Dnro 34/32/11 Syyttäjän toimenpiteet valvontarangaistuksen osalta
- **HE 17/2010** Hallituksen esitys Eduskunnalle valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi
- Lausuntopyyntöjen kirjaamisohje mm. Ringissä diaesitys 19.-20.11.2012
Valvontarangaistuspäivät
ja Arviointikoulutuksen 2012 materiaalissa

Valvontarangaistuksen tulevaisuus?

- Toimeenpantavien luku ei välttämättä nouse merkittäväksi, mikäli menettelymme ei noudata asiakkuuden kokonaishallinnan ja desistanssin periaatetta EIKÄ lisätä tarvittaessa sisällön räätälöintiä ja intensiivisen tuen antamista prosessin aikana. Miten toimitaan jatkossa?
- Ykp on ensisijainen, mikä on hyvä pääsääntö. Meillä kohderyhmä toistamiseen rikokseen syyllistyneet, mikä poikkeaa joidenkin maiden käytännöistä.
- Nyt on olemassa riski, että asiakkaan sosiaalinen tilanne muodostaa välillisesti esteen valvontarangaistukselle tai keskeyttää toimeenpanon (esim. heikot kyvyt noudattaa aikataulua, päihteiden liika- tai ongelmakäyttöproblematiikkaa taustalla, syrjäytyneisyys, ei tukevaa sosiaalista lähipiiriä).

Valvottu koevapaus

- Tilanne 18.3.2014 uudessa VaTi sovelluksessa olevien statuksien mukaan : Toimeenpanossa 99, Vireillä 58 , Valmistelussa 96, Päätös tehty 35, Ei käsitellä 44, Peruutus 5.
- Tilastolukuilmoitus 16.3.2014: vkv:ssa 172

Vuonna 2013

Aloitettut	504	Peruutettut päättyneistä 13 %
Päättyneet	513	Koevapaudessa keskimäärin 152 päivässä
Peruutettut	65	Koevapauden keskimääräinen pituus 108 päivää

Valvottu koevapaus

- Laki valvotusta koevapaudesta 629/2013 ja VN asetus (19.12.2013) astui voimaan 1.1.2014; HE 14/2013
- Laki valvotusta koevapaudesta 41§ Tarkemmat säännökset ja määräykset
- Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkemmat määräykset:
  - 1) valvotun koevapauden valmistelusta;
  - 2) menettelystä alaikäisen lapsen mielipiteen selvittämisessä;
  - 3) 9 §:ssä tarkoitetuista tilanteista, joissa valvottuun koevapauteen sijoittaminen on ilmeisentarpeetonta;
  - 4) valvonnan suorittamisesta;
  - 5) toimintavelvollisuudesta poikkeamisen perusteista;
  - 6) 28 §:n 2 momentissa tarkoitetuista pakottavista ja ennalta arvaamattomista tilanteista;
  - 7) 39 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä.

Valvottu koevapaus

- Rikosseuraamuslaitoksen määräys tekeillä; Kaksi avointa asiaa
  - Ns. työnantajaselvitykseen liittyvä säännöspohja ja siihen liittyvät uudistettavat lomakkeet
  - Toisen huoltajan informointi, kun siinä asunnossa jossa valvottua koevapautta suoritettava asuu lapsi, jonka toinen vanhempi asuu toisessa osoitteessa (Toimitaanko kuin valrassa vaiko onko Rikosseuraamuslaitos velvollinen informoimaan toista huoltajaa, joka ei asu ko. asunnossa?)

Valvottu koevapaus

- Muutama keskeinen asia on muuttunut ja/tai huomioonotettava uuden lainsäädännön myötä
  - Edellytysten selvittäminen ja valmistelu
  - Informoitu suostumus
  - Vastuuhenkilön rooli ja tehtävät
  - Lapsen mielipiteen selvittäminen yhdessä lastensuojeluviranomaisen kanssa
  - Valvontatapaamiset
  - Viikoittainen aikataulu
  - Sallittu ja kielletty alue, kieltö tavata tiettyjä ihmisiä
  - Poliisi-ilmoitus
  - Valvontalaitteisto; myös kehoon kiinnitettävä laite nyt mahdollista

Sähköinen valvonta

- Pääperiaate on, että Elmo-valvontajärjestelmän käyttö on osa perusvalvontatyötä ja toimii seuraamusten toimeenpanotyön apuvälineenä, ei ole itseistarkoitus.
- Tällä hetkellä Suomessa käytössä 573 kpl pantaa, 89 kpl RF-kotipäätteitä ja 592 kpl 2Pieceä
- Pääsääntöisesti sähköisesti valvotaan valvontarangaistusta suorittavia, valvottuun koevapauteen sijoitettuja sekä siviililyössä olevia, opintoluvalla opiskelevia ja ulkopuoliseen toimintaan sijoitettuja (sekä neljässä avolaitoksessa).
- Valvonnallinen hyöty saadaan kun käytetään GPS-seurantapuhelinta pannan kanssa ja RF- kotipäätettä pannan kanssa.

Sähköinen valvonta

- Valtakunnallinen keskusvalvomo, joka toimii LSRAn resurssikehyksen sisällä ja yhteistyössä Turun vankilan kanssa.
- Keskusvalvomossa työntekijöitä ma-pe 7-24 ja la-su 8-22, yöllinen valvonta Turun vankilan päivystyksessä. Keskusvalvomossa 3 vartijaa ja yksi yhteinen rse Turun vankilan kanssa.
- Keskusvalvomosta valvotaan Elmossa ainoastaan valvontarangaistusta suorittavia, muiden ryhmien valvonta on yksiköiden vastuulla.

Sähköinen valvonta

- Laitteiden käyttöasteesta tehty valtakunnallisia otantoja, myös Elmoon kirjautumisesta: Toivotaan parannusta asiassa, eli laitteiden käyttö kohdennetaan pääryhmille ja yksiköiden Elmon käyttö lisääntyisi ja olisi osa perusvalvontatyötä.
- Elmo-järjestelmän käytöstä ja laitteiden asennuksesta on järjestetty valtakunnallisia, alueellisia ja yksikkökohtaisia koulutustilaisuuksia vuosina 2012, 2013 ja 2014 (ja jatkuu).

Sähköinen valvonta

- Jokaisessa yksikössä on nimetty/nimetyt yhdyshenkilöt
- Palautetta kentältä; virkamiehet hyvin yksin näissä asioissa, kaipaavat esimiesten, ap.johtajien ja johtajien tukea.
- Tieto ei kulje yksiköiden sisällä, ohjeita ei ole jaettu tarvittaville virkamiehille, asioiden yhteisen käsittelyn puute
- Yksiköiden vastuulla on perehdyttää, ohjata ja seurata sähköiseen valvontaan liittyviä asioita.

Sähköinen valvonta

- Toimintamme perustana on periaate, että informoimme asiakasta velvollisuuksista ja mahdollisuuksista liittyen sähköiseen valvontaan sekä tapaamme asiakasta säännöllisesti kasvotusten. Tämä on muiden maiden tutkimustiedonkin valossa toimintamme vahvuus.
- Tulevaisuudessakin hyvä huomioida tuomittujen ja heidän omaisensa tarve saada riittävästi informaatiota ja tukea selvitysvaiheen ja toimeenpanon aikana. Omaisten ja läheisten rooli onnistumisenkin kannalta merkityksellinen.

Sähköisen valvonnan tulevaisuus?

- Poistumislupalaisia voidaan valvoa kehoon kiinnitettävällä valvontalaitteella, lakimuutos tulossa 2015?
- Tutkintavangit, joilla ei ole esitutkinnallisia esteitä kotona olemiseen?
- Lähisuhdeväkivaltaan tuomitut ja heidän uhrinsa?
- Muuttuuko kriminaalipoliittinen ilmasto niin että ns. net-widening ilmiö tapahtuu myös meillä?
- Asiakkuuden kokonaishallinnan, desistanssin ja vaikuttavuuden näkökulmasta, vuorovaikutus ja sen sisältö tulisi olla keskiössä, ei automatisoitunut valvonta.

Sähköinen valvonnan tulevaisuus?

- Sähköinen valvonta voi osana kokonaishallintaa lisätä työn tehokkuutta (= laatu, vaikuttavuus ja taloudellisuus), niin että jää enemmän aikaa asiakastyölle.
- Nyt kuluu/tulee kuulumaan aikaa (ja rahaa) perusasioiden oppimiseen. Suuri käyttäjäkunta edellyttää yksikkökohtaista syvällistä perehtymistä ja seuranta sekä vastuunottoa.
- Olisiko saatavissa tehokkuutta toisenlaisella toiminnan organisoimisella?

Sähköisen valvonnan tulevaisuus?

- Esim. valtakunnallinen keskusvalvomo, joka toimisi 9:llä virkamiehellä ympärivuorokautisesti ja jonka vastuulla valvontatyö valtakunnallisesti. Lähityölle vapautuisi aikaa (esim. vartioiden lähityöhanke) ja vähentäisi kaikkien virkamiesten valvontajärjestelmän ja –laitteiden käytön osaamisen tarvetta. Mahdollistaisi myös asiakkaiden yhteydenoton Rikosseuraamuslaitokseen kriittisinä aikoina, kuten ilta- ja yöaikaan.
- Tukipartiotoiminnan tulevaisuus ja sen rooli kokonaisuudessa?

Sähköisen valvonnan tulevaisuus?

- Suunnitellessa tulevaisuuden toimintamalleja, kannattaa tutustua jo olemassa olevaan tutkimustietoon. (Esim. desistanssista, asiakkuuden kokonaishallinnasta, vaikuttavuudesta, suunnitelmallisuudesta ja arvioinnista, yksilötyön tärkeydestä, velvoitteet ja niiden noudattamisesta sekä sähköisestä valvonnasta; mm. Andrews, Bonta, Bosker, Bottoms, Bourgon, Canton, Chapman, Faruna, Farrall, Hucklesby, Lowenkamp, Maruna, Mawby, McNeill, Nellis, Raynor, Rex, Robinson, Taxman, Trotter, Ugwudike, Weaver ja Worrall)

Kiitos mielenkiinnostanne.

Pia Andersson

pia.andersson@om.fi

Puh. +358 50 576 2358